

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Prostory obvyklé k podnikání dodavatele (ve smyslu § 57 Občanského zákoníku s přihlédnutím ke komunitárnímu původu tohoto pojmu)

V praxi se často setkáváme s problematickým výkladem § 57 Občanského zákoníku, který stanoví zvláštní pravidla pro spotřebitelské smlouvy uzavírané mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele. Mnoho prodávajících se snaží toto ustanovení chránící spotřebitele nejrůznějším způsobem obejít a aplikují vlastní, někdy velmi svérázný výklad. Bohužel ani orgány státní správy nejsou příliš zajedno v interpretaci tohoto pojmu. Tímto příspěvkem bych se proto rád pokusil nastítnit interpretaci, která by plně odpovídala evropskému původu tohoto pojmu a která by odpovídala účelu tohoto ustanovení, kterým je ochrana spotřebitele.

I. Základní charakteristika

Zvláštní úpravu smluv uzavřených mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele obsahuje zák. č. [40/1964](#) Sb. občanský zákoník od 1. ledna 2001, tedy od účinnosti novely občanského zákoníku provedenou zákonem č. [367/2000](#) Sb.. Ten představoval implementaci především těchto tří směrnic:

- směrnice Rady 93/13/EHS z 5. 4. 1993 o nekalých podmínkách ve spotřebitelských smlouvách;
- směrnice Rady 85/577/EHS z 20. 12. 1985 o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/EC z 20. 5. 1997 o ochraně spotřebitele z hlediska smluv sjednávaných na dálku[1]

II. Obecněji k výkladu právních pojmů, jež odvozují původ z komunitárního práva

Obecným problémem implementace pramenů komunitárního práva je používaný právní jazyk. Právní pojmy používané komunitárním právem totiž mohou mít, pokud jsou pouze doslovně přeloženy, zcela jiný význam v podmínkách konkrétního vnitrostátního právního řádu. V případě, že se zákonodárce pokusí určité právní pojmy nejen přeložit, ale použít i vhodných právních pojmů z vnitrostátního práva, dochází zase někdy k problémům v tom směru, že pojem použitý ve vnitrostátní implementaci je příliš zužující či naopak rozšiřující, nebo jinak přesně nevystihuje význam pojmu použitým v komunitárním prameni práva.

Přitom však existuje povinnost vykládat vnitrostátní právo v souladu s právem komunitárním, tzn. používat komunitární právo jako výkladové vodítko při interpretaci a aplikaci vnitrostátního práva.[2] Základní výkladovou metodou používanou evropskými institucemi a především Evropským soudním dvorem je výklad teleologický. Výklad gramatický, který je nejčastěji používán v rámci vnitrostátního práva, není při velkém počtu autentických jazykových verzí pramenů v komunitárním právu vhodný.[3]

Pro výklad vnitrostátního práva, které představuje implementované právo komunitární, se tak v rámci výkladu nemůžeme pohybovat jen v rámci pojmů a definic vnitrostátního práva, ale musíme

přihlédnout i k tomu, že zákonodárce vycházel při formulování daných ustanovení právě z pramenů práva komunitárního.

Pro problematiku smluv uzavřených mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele je třeba zkoumat směrnici Rady 85/577/EHS z 20. 12. 1985 o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu (dále jen „směrnice“). Ustanovení § 57 Občanského zákoníku používá termínu „prostory obvyklé k podnikání dodavatele“. Definici tohoto právního pojmu zákon neposkytuje. Podle mého názoru nelze tento pojem směřovat s jinými právními pojmy, např. provozovna či sídlo, které, ač mají k danému pojmu jistě blízko a v některých případech se s ním budou i překrývat, mají jiný obsah a jsou užívány jinými prameny a v jiných souvislostech. Pojem „prostory obvyklé k podnikání dodavatele“ je podle mého názoru samostatným právním pojmem a jako takový musí být vykládán a aplikován.

Sama směrnice pojem „prostory obvyklé k podnikání dodavatele“ nepoužívá. Pouze v čl. 1 se zmiňuje o smlouvách uzavřených v průběhu zájezdu organizovaného dodavatelem mimo jeho obchodní prostory. Zákonodárce použil daný termín pro pokrytí situací konkrétněji specifikovaných v dané směrnici, tzn. že zvolil obecnější formulaci, aby nemusel použít výčtovou legislativní techniku. I z tohoto důvodu je třeba opustit striktní gramatický výklad daného pojmu a zaměřit se především na účel dané úpravy, tj. na výklad teleologický.

III. Účel úpravy

Účelem úpravy ve směrnici je především ochrana spotřebitele. Toto vcelku vágní konstatování je klíčem k chápání právního pojmu „prostory obvyklé k podnikání dodavatele“.

První výkladové vodítko nám dává sama směrnice ve své preambuli, kde se mj. praví, že „*pro smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory dodavatele je charakteristické, že podnět ke smluvnímu jednání zpravidla pochází od dodavatele a spotřebitel není na smluvní jednání připraven nebo je neočekává; že spotřebitel často nemá možnost porovnat jakost a cenu nabídky s jinými nabídkami; že prvek překvapení je obecně spojen nejen se smlouvami sjednávanými před domovními dveřmi, ale rovněž s jinými typy smluv uzavíraných dodavatelem mimo jeho obchodní prostory...*“

Úprava obsažená ve směrnici je tak zaměřena na ochranu spotřebitele při nestandardních obchodních situacích, kdy je spotřebitel vystaven většímu riziku, že podlehne praktikám obchodníka, než když jde do klasického obchodu, kde je srozuměn s tím, že na tomto místě mu bude nabízeno zboží a služby za určitých podmínek, na které je zvyklý. Podstatou úpravy tak není fakt, kde je smlouva uzavírána, ale za jakých okolností je uzavírána, přičemž místo uzavření smlouvy zde hraje jistě důležitou, nikoliv však jedinou roli.

Dalším vodítkem pro výklad ustanovení obsaženého ve směrnici je judikatura. K výkladu daného pojmu se přímo vyjádřil Evropský soudní dvůr v rozhodnutí C-423/97, kdy judikoval: „Při posuzování, zda je smlouva uzavřena mimo obchodní prostory dodavatele, musí být zohledněno, že se daný pojem vztahuje na prostory, ve kterých dodavatel obvykle provozuje své podnikání a které jsou jasně označeny (identified) jako prostory pro veřejný prodej (volný překlad autora).“[4] V tomto rozhodnutí, tak jako v dalších rozhodnutích týkajících se dané směrnice, Evropský soudní dvůr vychází při posuzování právního pojmu obsaženého ve směrnici z pozice spotřebitele a náležitě také zohledňuje účel směrnice, tedy ochranu spotřebitele. Evropský soudní dvůr například odmítá jakékoliv zužování významu ustanovení obsažených ve směrnici.[5]

IV. Praktické použití v rámci českého právního řádu

Debata kolem právního pojmu „prostory obvyklé k podnikání dodavatele“ se dlouhodobě točí kolem

faktu, zda je místem obvyklým k podnikání dodavatele jen místo, které má dodavatel zapsané v příslušné evidenci (živnostenském či obchodním rejstříku). Domnívám se, že je třeba vyjít z konceptu tzv. „průměrného spotřebitele“, který je dlouhodobě prosazován v judikatuře Evropského soudního dvora a nyní se prosadil i do právní úpravy, konkrétně do směrnice č. 2005/29/ES. Jedná se o koncept, který mj. zahrnuje pojmy průměrně obezřetného a průměrně informovaného spotřebitele. Z tohoto hlediska se domnívám, že je jednoznačné, že prostory, které má dodavatel zapsány v příslušné evidenci, která je veřejně přístupná, je namísto považovat za „prostory obvyklé k podnikání“ ve smyslu § 57 Občanského zákoníku.

Co se týká ostatních prostor, není podle mého názoru možné univerzální řešení. Vždy je třeba přihlížet ke specifikům dané situace, k okolnostem, za nichž byla smlouva uzavřena. Jakýmsi objektivizujícím kritériem by mělo být právě chápání průměrného spotřebitele. V praxi se setkáváme s tím, že jedna situace je však posuzována jinak ze strany spotřebitele, dodavatele i ze strany státního orgánu či soudu. Doufejme, že určitá výkladová vodítka přinese judikatura, která se tomuto právnímu pojmu věnovala dosud spíše okrajově nebo vůbec.

Cestu legální definice daného pojmu by však bylo třeba jistě zavrhnout, protože taková definice by už ze své podstaty byla nedokonalá. V takové situaci by tak mohlo dojít k jejímu obcházení ze strany některých dodavatelů a daná úprava by tak ztratila svůj původní smysl, kterým je ochrana spotřebitele.

V. Závěr

Při posuzování právního pojmu „prostory obvyklé k podnikání dodavatele“ je třeba vycházet z pozice spotřebitele, nikoliv dodavatele či státního orgánu, protože účelem ustanovení obsahující tento pojem je ochrana spotřebitele jako slabší smluvní strany. Dále je třeba přihlížet k povaze daných ustanovení a k jejich komunitárnímu původu, proto nelze ztotožňovat daný pojem s právními pojmy čistě vnitrostátními (jako provozovna či sídlo), které jsou používány v jiných souvislostech a jejichž účel je jiný.

Při posuzování konkrétní situace je třeba vycházet z konceptu průměrného spotřebitele, který je konceptem obecně užívaným v rámci Evropské Unie. Proto při aplikaci tohoto konceptu je třeba považovat za „prostory obvyklé k podnikání dodavatele“ každé prostory, které má dodavatel zapsány do příslušné evidence, kde se spotřebitel může s těmito údaji seznámit. Co se týká ostatních prostor, kde je provozována činnost dodavatele, je třeba přihlížet především k okolnostem, za nichž je smlouva uzavírána. Pokud průměrný spotřebitel považuje daný prostor za prostor, kde obvykle dochází k nabízení zboží a služeb dodavatelem, jeho ostražitost vůči obchodním praktikám je větší a nepotřebuje takovou míru ochrany jako v situacích, kdy je vystaven určitému tlaku ze strany dodavatele a zájem na jeho ochraně je daleko větší. Například v případě předváděcí akce je spotřebitel vystaven přesvědčovacími praktikám dodavatele a i průměrný spotřebitel může mít pocit, že pokud smlouvu neuzavře ihned, tak se obdobná nabídka již nebude opakovat. Stejně tak oslovení spotřebitele dealerem na ulici není jistě standardní situace, za níž by spotřebitel obvykle uzavíral smlouvu.

Každý případ je tak třeba posuzovat jednotlivě s objektivizujícím kritériem průměrného spotřebitele. Existují jistě případy, kdy je situace značně nejasná. Z tohoto pohledu by jistě orgány aplikující danou právní úpravu uvítaly detailní legální definici daného pojmu. V okamžiku, kdy by se taková definice objevila v platné právní úpravě, by ale mohlo dojít k jejímu obcházení ze strany některých dodavatelů a daná úprava by tak ztratila svůj původní smysl, tedy ochranu spotřebitele.

[1] Viz. důvodová zpráva k zák. 367/200 Sb.

[2] viz. Rozhodnutí C-106/89, Marleasing/Comercial Internacional de Alimentación ze dne 13. listopadu 1990

[3] K tomu blíže viz. Křepelka, F: Mnohojazyčnost Evropské unie a její důsledky pro českou právní praxi Brno: Masarykova univerzita, 2007, 130 s.

[4] Volný překlad autora

Rohodnutí ESD C-423/97 Travel-Vac, S.L. and Manuel José Antelm Sanchís ze dne 22. dubna 1999
Řízení o předběžné otázce v řízení před Juzgado de Primera Instancia de Valencia (Spain) o výklad směrnice 85/577/EEC z 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednáváných mimo obchodní provozovnu

[5] Viz. např. Rozhodnutí C-229/04, Crailsheimer Volksbank eG v Klaus Conrads, Frank Schulzke and Petra Schulzke-Lösche, Joachim Nitschke ze dne 25. října 2005,
nebo Rozhodnutí C-481/99, Georg Heininger and Helga Heininger and Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG ze dne 13. prosince 2001

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě – zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odповідnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)